

Onderwerp: Reactie op internetconsultatie 'Wijziging Frequentiebesluit 2013'

Datum: 4 januari 2021

Aan: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

LET'S
TALK
ABOUT
TECH

De conceptregeling "Wijziging Frequentiebesluit 2013 ter bescherming van de volksgezondheid tegen radiofrequente elektromagnetische velden" beschermt niet de volksgezondheid, maar de industrie. Burgers willen geen zekerheid dat de elektromagnetische velden (EMV) binnen nietszeggende onwetenschappelijke limieten blijven. Burgers willen garantie dat hun gezondheid niet wordt geschaad door de EMV van mobiele communicatie. En die garantie geeft deze conceptregeling absoluut niet, sterker nog: met deze regeling worden gemeenten en burgers (nog verder) buiten spel gezet. De conceptregeling maakt mogelijk dat ongeteste nieuwe technologie aan burgers wordt opgedrongen en dat zij niet eerlijk worden geïnformeerd over de risico's. Dit past niet in een democratie en is onaanvaardbaar vanuit mensenrechtenperspectief.

Met de conceptregeling bouwt de overheid verder aan het creëren van een papieren werkelijkheid waarmee zij burgers willen doen geloven dat de mobiele technologie goed gereguleerd wordt en dat de uitrol van nieuwe technologie veilig is. Dit verhaal komt niet overeen met de realiteit: nu al ondervinden vele mensen klachten door antennes, wifi etc. en wordt hen ongekend onrecht aangedaan. Mensen komen in uiterst penibele situaties terecht waarin ze huis en baan verliezen, omdat ze niet beschermd worden door de overheid (en vaak ook niet geholpen door de werkgever door een stralingsvrije werkplek te creëren).

Niet alleen de titel en de inleidende tekst van de internetconsultatie zijn misleidend. Ook de conceptregeling zit vol onjuistheden en misvattingen. De conceptregeling is een farce, omdat deze:

- Uitgaat van zwaar bekritiseerde limieten van de International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP)
- Geen recht doet aan het adviesrapport van de Gezondheidsraad van 2 september 2020 dat duidelijk meer twijfel laat bestaan over mogelijke gezondheidseffecten bij blootstelling aan EMV dan in de eerdere adviezen van de Gezondheidsraad het geval was. In het rapport staat dat:
 - Bij blootstelling aan 5G-frequenties niet duidelijk is bij welk niveau van blootstelling gezondheidsschade optreedt.
 - Het nodig is de feitelijke blootstelling te weten na uitrol van 5G.
 - Er verbanden zijn tussen EMV en bepaalde ziekten.
 - Er samenhang is tussen blootstelling aan straling en bepaalde biologische processen.
 - Het niet uitgesloten is dat ook blootstelling onder de nieuwste ICNIRP-normen de potentie heeft de gezondheid te schaden en adviseert daarom om voorzorg toe te passen en blootstellingen zo laag als redelijkerwijs mogelijk te houden.

Zowel over het advies van de Gezondheidsraad – dat op verzoek van de Tweede Kamer is uitgebracht- als de reactie van het Kabinet hierop om alleen de ICNIRP- blootstellingslimieten te volgen is nog altijd geen debat gevoerd. De technische briefing over het advies van de Gezondheidsraad werd 2x gecancelled. Uit een zeer recente uitspraak van de rechtbank Gelderland en een expertreactie van wetenschapper en oncoloog prof. dr. Lennart Hardell blijkt dat de ICNIRP- blootstellingslimieten niet toereikend zijn: ook beneden deze limieten zijn verhoogde gezondheidsrisico's niet uitgesloten.

Op 18 december 2020 heeft de rechtbank Gelderland ([AWB 19/2184](#)) geoordeeld dat de gezondheidsbelangen van omwonenden die gevoelig zijn voor straling betrokken moeten worden in de belangenafweging. De ICNIRP-blootstellingslimieten zijn vanwege voortschrijdend wetenschappelijk inzicht niet langer leidend. De rechter hecht bij zijn oordeel grote waarde aan het advies van de Gezondheidsraad van september 2020 en veegt daarmee het deskundigenbericht van de Gezondheidsraad uit 2009 van de baan. Eerder was de [reactie van het Kabinet](#) dat, op grond van het advies 5G en Gezondheid van 2 september 2020, nog steeds van de limieten kon worden uitgegaan en doorgeslagen kon worden met de uitrol van 5G en ook met 26 GHz-band, dit laatste zelfs tegen het advies van de Gezondheidsraad in. Met onderhavige uitspraak houdt de Kabinetsreactie geen stand gezien de andere uitleg die de rechtbank eraan geeft, waarbij zij de ICNIRP-limieten ter discussie stelt. Zie: <https://letstalkabouttech.nl/2021/01/nederlandse-rechter-mogelijk-verhoogde-gezondheidsrisicos-zendmast/>

Op 8 december 2020 stuurde Let's Talk About Tech de expertreactie van wetenschapper en oncoloog prof. dr. Lennart Hardell, samen met een begeleidende brief – met de hoofdpunten van Hardells betoog – aan de verantwoordelijke bewindslieden. Uit [Hardell's expertreactie](#) blijkt dat de ICNIRP-blootstellingslimieten, het advies van de Gezondheidsraad en het kabinetsbeleid niet gebaseerd zijn op een grondige, evenwichtige, objectieve en actuele evaluatie van de risico's op kanker en andere gevaarlijke effecten van EMV. Zie: <https://letstalkabouttech.nl/2020/12/misstanden-regulering-mobiele-blootgelegd-kabinet-geen-oog-voor-risicos-5g/>.

Hardell's fundamentele en goed onderbouwde kritiek spitst zich toe op de volgende punten:

- Zorgelijke belangenconflicten: Leden van de Commissie EMV van Gezondheidsraad zijn niet onafhankelijk.
- Kartelvorming: Er is sprake van een kartel van deskundigen uit verschillende organisaties en instanties die de expert-evaluaties domineren en die allemaal het risicoloosheidsparadigma van de ICNIRP aanhangen. Wetenschappers met een tegengestelde mening, die stellen dat er steeds meer aanwijzingen zijn voor gezondheidsrisico's beneden de ICNIRP-blootstellingslimieten, worden niet uitgenodigd om aan deze expertgroepen deel te nemen
- Onderzoeken die risico's aantonen, worden uitgesloten. De expertgroepen baseren zich vooral op onderzoeken die geen effecten aantonen. De resultaten van onafhankelijke studies, die risico's laten zien, worden bekritiseerd, niet in aanmerking genomen of zelfs niet geciteerd, terwijl onderzoeken waaruit blijkt dat er geen risico's zijn, worden geaccepteerd als bewijs van afwezigheid van risico, ondanks ernstige methodologische problemen. De meeste uitspraken van deze instanties zijn misleidend en niet correct. Ze kunnen makkelijk worden weerlegd. In feite heeft de Italiaanse rechter het gebruik van de mobiele telefoon al in 2012 gekoppeld aan het ontstaan van tumoren en ook daarna hebben meerdere rechtbanken dit vonnis bevestigd.

- Eerdere frequenties tonen wel degelijk schadelijke effecten aan. Uit onderzoek naar cellen, dieren en mensen blijkt dat de tot nu toe gebruikte frequenties voor telecommunicatie wel degelijk schadelijk zijn voor de mens en ook voor het milieu. En tot nu toe is er geen substantieel onderzoek gedaan naar de 3G en de 4G-frequenties die bedoeld zijn om voor 5G te gebruiken, een feit dat door de Franse milieu- en gezondheidsautoriteit ANSES in een gepubliceerd deskundigenverslag is geconstateerd in januari 2020.
- Bij de totstandkoming van de nieuwe ICNIRP-blootstellingslimieten 2020 is er geen nieuwe, eigen evaluatie gedaan maar heeft men zich slechts gebaseerd op de evaluaties van drie instanties (WHO, het SCENHIR en de Zweedse stralingsautoriteit SSM) die allen het bovengenoemde ICNIRP-paradigma aanhangen. Geen van deze drie evaluaties is gepubliceerd na een peer-review in een wetenschappelijk tijdschrift. In feite is er substantiële kritiek vanuit de wetenschappelijke gemeenschap geweest tegen deze beoordelingen, maar deze is genegeerd. Bovendien hebben deze oudere documenten geen betrekking op het meest recente onderzoek. Bij al deze organisaties wordt consequent bewijs van gezondheidsrisico's en biologische effecten van niet-thermische blootstelling weerlegd of genegeerd.
- De huidige evaluatie door de Gezondheidsraad is gebaseerd op rapporten van de Zweedse stralingsautoriteit SSM en een rapport van de WHO dat nooit verder is gekomen dan een draft-status. Hoewel er expliciet een disclaimer is opgenomen dat uit dit draft-rapport niet geciteerd mag worden is dit nu zowel de basis voor de ICNIRP-blootstellingslimieten als voor het advies van de Gezondheidsraad. Verder is het opmerkelijk dat in de draftversie de evaluatie van de WHO-IARC (International Agency for Research on Cancer)-groep uit 2011 ontbreekt. Daarin werd geconcludeerd dat radiofrequente straling als mogelijk kankerverwekkend moet worden gekwalificeerd.
- Schadelijke blootstelling zal toenemen bij uitrol 5G. Er is nu -ook al vóór de uitrol van 5G – veel weerstand op basis van de talrijke en groeiende wetenschappelijke bewijzen voor de gezondheidsrisico's van blootstelling aan EMV. 5G zal ervoor zorgen dat – door de toename van gelijksoortige straling, inclusief een nieuwe techniek die veronderstelt wordt nog schadelijker te zijn – de schadelijke blootstelling alleen maar zal toenemen.
- Ethiek in de geneeskunde behelst dat men eerst onderzoek doet. Juist bij tegenstrijdigheden zoals in het advies van de Gezondheidsraad (bijv: de Commissie zegt dat er geen “aantoonbare gezondheidsschade” is door blootstelling aan EMV en tegelijkertijd dat er sprake is van “mogelijke” relaties met het ontstaan van kanker, mannelijke (on)vruchtbaarheid, minder goede zwangerschapsuitkomsten en geboortefwijkingen”) is dit noodzakelijk.